

Ο Μεσαιωνικός Οικισμός τα Παλιομάσσαρα

Ανατολικά του κατεχόμενου χωριού Μάσαρη σε απόσταση μόλις ενός χιλιομέτρου υπάρχει το τοπωνύμιο 'Τα Παλιομάσσαρα'. Το τοπωνύμιο αυτό ως μεσαιωνικός οικισμός έχει τη δική του

ξεχωριστή και πολύ σημαντική ιστορική σημασία αφού μέχρι τα τέλη της Ενετοκρατίας γύρω στα 1570 ήταν ξεχωριστό χωριό (casali) το οποίο διοικητικά ανήκε σ'ένα από τα δώδεκα διαμερίσματα της Κύπρου, στο διαμέρισμα (καζά) Πεντάγυιας. Ο διπλανός οικισμός, τα Μάσαρη ή το Μάσσαρι την ίδια περίοδο ήταν Πρασειδιό δηλαδή μικρό χωριουδάκι.

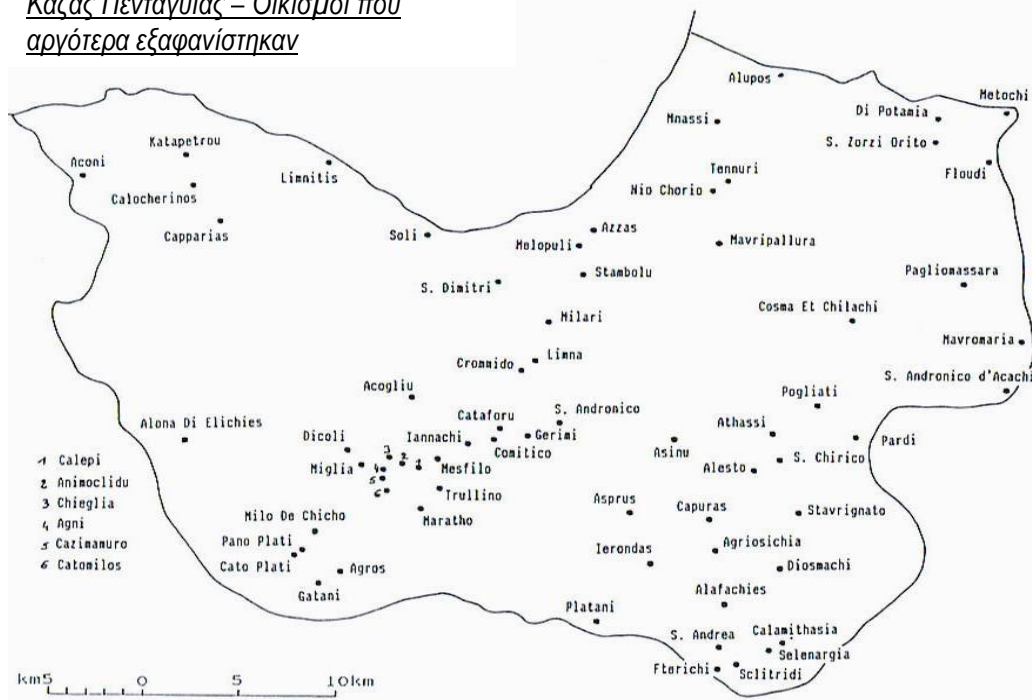
Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1570 - 1878) παρατηρήθηκε το φαινόμενο της σύμπτυξης

ή και διάλυσης κάποιων χωριών για καλύτερο διοικητικό έλεγχο από τους νέους κατακτητές της Μεγαλονήσου. Ακριβώς αυτή λοιπόν την περίοδο έχουμε και την φυγή όλων των κατοίκων των Παλιομασσάρων προς το εγγύτερο οικισμό, τα Μάσαρη. Η οικοδόμηση του ιερού ναού του Αγίου Αντωνίου στα Μάσαρη χρονολογείται τον 15^ο αιώνα και ήταν αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού.

Ακόμη και σήμερα στην περιοχή των Παλιομασσάρων βρίσκονται κατάλοιπα του μεσαιωνικού αυτού οικισμού όπως αρχαίες οικίες, μεγάλα σπήλαια, τα οποία χρησίμευαν επίσης και ως οικίες ή μάνδρες, ο παλιόμυλος με τα λαγούμια με τις μεγάλες στέρνες. Μέχρι και το 1974 (πριν την τούρκικη εισβολή) ο τόπος ήταν διάσπαρτος από διάφορες αρχαιότητες όπως αγγεία, πιθάρια. Μεταξύ ιστορικής αλήθεια και προφορικής παράδοσης γύρω στα 1880 - 1890 βρέθηκε ένα μεγάλο 'χαρτζι' με χρυσά νομίσματα κι άλλες αρχαιότητες το οποίο σύμφωνα μάλιστα με προφορικές μαρτυρίες παλιών Μασσαριωτών στάθηκε η αιτία για διάφορα γεγονότα, όπως διαφιλονικίες, εξαγορά δούλων κλπ. Ο τόπος ανεύρεσης καθώς και το βαθούλωμα με το καλούπι του μεγάλου αυτού 'χαρτζιού', υπάρχει μέχρι σήμερα. Άλλα τοπωνύμια που υπάρχουν δίπλα από τα Παλιομάσσαρα, είναι τα Παλιάλωνα

ΚΑΙ ΤΑ

Καζάς Πεντάγυιας – Οικισμοί που αργότερα εξαφανίστηκαν

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΜΑΣΣΑΡΙ

MASSARI COMMUNITY COUNCIL

Τήνου 4, 2301 Λακατάμεια, Λευκωσία /
4 Tinou Street, CY-2301 Lakatamia, Nicosia

Τηλ./ Tel.: 99 67 3025, Email: massaricyprus@gmail.com

Παλιάμπελα.

Σύμφωνα με τον Γάλλο Gilles Grivand, *Villages Desertes A Chipre* στη σελίδα 213 υπάρχουν συγκεκριμένες αναφορές για τα “Παλιομάσσαρα”.

Το 1374 οι οποίες παραπέμπουν στον μεγάλο Χρονικογράφο της Κύπρου Λεόντιο Μαχαιρά ο οποίος αναφέρεται στα *Παλιομάσσαρα* στην παράγραφο 555 όπου και αναφέρει ότι αυτά είχαν δοθεί ως βασιλική χορηγία στον Βενετισίανο Νικολό Ζαχαρία...

Το 1468 υπάρχει η αναφορά ‘περί Αυλώνας και των Παλιομασσάρων’ (*Anlonēs et Paliomassara*). Τέλος στην απογραφή πληθυσμού το 1565 όπου στο χωριό *Παλιομάσσαρα* καταγράφηκαν 16 κάτοικοι (σ’ αυτούς δεν περιλαμβάνονταν οι δουλοπάροικοι, οι γυναίκες και τα παιδιά). Στην ίδια απογραφή στα Μάσσαρη καταγράφηκαν 45 κάτοικοι.

Κατά τον 16^ο αιώνα ο οποίος και χαρακτηρίζεται ως ο χρυσός αιώνας της κυπριακής χαρτογραφίας οι Βενετοί χρησιμοποίησαν προηγμένες μεθόδους

χαρτογράφησης και αποτύπωσης. Όλα τα ονόματα δίνονται με την Ενετική παραλλαγή των ελληνικών ονομάτων της εποχής εκείνης. Έτσι λοιπόν στους πρώτους αυτούς χάρτες αναφέρονται τα Μάσσαρη ως *Masara* (*Matheo Pagano – Isola de Cipro, Venice 1538* και τα Παλιομάσσαρα ως *Pa(g)liomassara*. (*Francesca Cavazzana Romanelli, Gilles Grivaud – Cyprus 1542-The Great map of the island by Leonida Attar*).

Ιδιαίτερες αναφορές για τα *Παλιομάσσαρα* γίνονται τόσο από τον J.G. Goodwin στο *An Historical Toponymy of Cyprus vol.2* p.1250, όσο και από τον Ν.Γ.Κυριαζή, *Τα χωριά της Κύπρου, Λάρνακα, 1952*, σελ.143.

Δρ Ελευθέριος Αντωνίου
Πρόεδρος
ΚΣ Μάσσαρι

